

૫. ભાવપ્રાભૂત

અનાદિકાળથી ચાર ગતિમાં પરિભ્રમણ કરતાં જીવ જે અનંત દુઃખો સહન કરી રહ્યો છે તેનું હૃદયસ્પર્શી વર્ણન આ પ્રાભૂતમાં કર્યું છે, અને તે દુઃખોથી છૂટવા માટે શુદ્ધ ભાવે પરિણમીને ભાવલિંગી મુનિદશા પ્રગટ કર્યા સિવાય અન્ય કોઈ ઉપાય નથી એમ વિશદપણે વર્ણવ્યું છે. તે માટે શુદ્ધભાવશૂન્ય દ્રવ્યમુનિલિંગ અકાર્યકારી છે એમ સ્પષ્ટપણે દર્શાવવામાં આવ્યું છે. આ પ્રાભૂત અતિ વૈરાગ્યપ્રેરક અને ભાવવાહી છે તેમ જ શુદ્ધ ભાવ પ્રગટ કરવાના સમ્યક્ પુરુષાર્થ પ્રત્યે જીવને સચેત કરનાર છે.

- સુર-અસુર-નરપતિવંદ્ય જિનવર-ઈન્દ્રને, શ્રી સિદ્ધને,
મુનિ શેષને શિરસા નમી કહું ભાવપ્રાભૂત-શાસ્ત્રને. ૧.
- છે ભાવ પરથમ લિંગ, દ્રવમય લિંગ નહિ પરમાર્થ છે;
ગુણદોષનું કારણ કહ્યો છે ભાવને શ્રી જિનવરે. ૨.
- રે! ભાવશુદ્ધિનિમિત્ત બાહિર-ગ્રંથ ત્યાગ કરાય છે;
છે ^૧વિક્ષણ બાહિર-ત્યાગ ^૨આંતર-ગ્રંથથી સંયુક્તને. ૩.
- છો કોટિકોટિ ભવો વિષે નિર્વશ્ચ ^૩લંબિતકર રહી
પુષ્કળ કરે તપ, તોય ભાવવિહીનને સિદ્ધિ નહીં. ૪.
- પરિણામ હોય અશુદ્ધ ને જો બાહ્ય ગ્રંથ પરિત્યજે,
તો શું કરે એ બાહ્યનો પરિત્યાગ ભાવવિહીનને? ૫.
- છે ભાવ પરથમ, ભાવવિરહિત લિંગથી શું કાર્ય છે?
હે પથિક! શિવનગરી તણો પથ ^૪યત્નપ્રાપ્ય કહ્યો જિને. ૬.
- સત્પુરુષ! કાળ અનાદિથી નિઃસીમ આ સંસારમાં
બહુ વાર ભાવ વિના બહિર્નિર્ગ્રંથ રૂપ ગ્રહ્યાં-તજ્યાં. ૭.

૧. વિક્ષણ = નિષ્કળ. ૨. આંતર-ગ્રંથ = અભ્યંતર પરિગ્રહ.

૩. લંબિતકર = નીચે લટકાવેલા હાથવાળા.

૪. યત્ન = પ્રયત્ન; (શુદ્ધભાવરૂપ) ઉદમ.

- ભીષણ નરક, તિર્યચ તેમ કુદેવ-માનવજન્મમાં,
તેં જીવ! તીવ્ર દુખો સહ્યાં; તું ભાવ રે! જિનભાવના. ૮.
- ભીષણ સુતીવ્ર અસહ્ય દુઃખો સમ નરકાવાસમાં
બહુ દીર્ઘ કાળપ્રમાણ તેં વેદ્યાં, ^૧અછિન્નપણે સહ્યાં. ૯.
- રે ! ખ^૨નન-ઉ^૩ત્તાપન-પ્ર^૪જાલન-^૫વીજન-^૬છેદ-^૭નિરોધનાં
ચિરકાળ પામ્યો દુઃખ ભાવવિહીન તું તિર્યચમાં. ૧૦.
- તેં સહજ, કાયિક, માનસિક, ^૮આગંતુ—ચાર પ્રકારનાં
દુઃખો લહ્યાં નિઃસીમ કાળ મનુષ્ય કેરા જન્મમાં. ૧૧.
- સુર-અપ્સરાના વિરહકાળે હે મહાયશ ! સ્વર્ગમાં
^૯શુભભાવનાવિરહિતપણે તેં તીવ્ર ^{૧૦}માનસ દુખ સહ્યાં. ૧૨.
- તું સ્વર્ગલોકે હીન દેવ થયો, દરવલિંગીપણે
કાંદર્પી-આદિક પાંચ બૂરી ભાવનાને ભાવીને. ૧૩.
- બહુ વાર કાળ અનાદિથી પાર્શ્વસ્થ-આદિક ભાવના
તેં ભાવીને દુર્ભાવનાત્મક બીજથી દુઃખો લહ્યાં. ૧૪.
- રે! હીન દેવ થઈ તું પામ્યો તીવ્ર માનસ દુઃખને,
દેવો તણા ગુણવિભવ, ઋદ્ધિ, મહાત્મ્ય બહુવિધ દેખીને. ૧૫.

-
૧. અછિન્ન = સતત; નિરંતર.
૨. ખનન = ખોદવાની ક્રિયા.
૩. ઉત્તાપન = તપાવવાની ક્રિયા.
૪. પ્રજાલન = પ્રજાળવાની ક્રિયા.
૫. વીજન = પંખાથી પવન નાખવાની ક્રિયા.
૬. છેદ = કાપવાની ક્રિયા. ૭. નિરોધ = બંધનમાં રાખવાની ક્રિયા.
૮. આગંતુ = આગંતુક; બહારથી આવી પડેલ.
૯. શુભભાવના = સારી ભાવના અર્થાત્ શુદ્ધ પરિણતિ.
૧૦. માનસ = માનસિક.

- મદમત ને આસક્ત ચાર પ્રકારની વિક્ષા મહી,
^૧બહુશઃ કુદેવપણું લહું તેં, અશુભ ભાવે પરિણમી. ૧૬.
- હે મુનિપ્રવર! તું ચિર વસ્યો બહુ જનનીના ગર્ભોપણે
 નિકૃષ્ટમળભરપૂર, અશુચિ, બીભત્સ ગર્ભાશય વિષે. ૧૭.
- જન્મો અનંત વિષે અરે! જનની અનેરી અનેરીનું
 સ્તનદૂધ તેં પીધું મહાયશ! ^૨ઉદધિજળથી અતિ ઘણું. ૧૮.
- તુજ મરણથી દુઃખાર્ત બહુ જનની અનેરી અનેરીનાં
 નયનો થકી જળ જે વહ્યાં તે ઉદધિજળથી અતિ ઘણાં. ૧૯.
- નિઃસીમ ભવમાં ત્યક્ત તુજ નખ-નાળ-અસ્થિ-કેશને
 સુર કોઈ એકત્રિત કરે તો ^૩ગિરિઅધિક રાશિ બને. ૨૦.
- જલ-થલ-અનલ-પવને, નદી-ગિરિ-આભ-વન-વૃક્ષાદિમાં
 વણ આત્મવશતા ચિર વસ્યો સર્વત્ર તું ત્રણ ભુવનમાં. ૨૧.
- ભક્ષણ કર્યાં તેં લોકવર્તી પુદ્ગલોને સર્વને,
 ફરી ફરી કર્યાં ભક્ષણ છતાં પામ્યો નહીં તું તૃપ્તિને. ૨૨.
- પીડિત તૃષાથી તેં પીધાં છે સર્વ ^૪ત્રિભુવનનીરને,
 તોપણ તૃષા છેદાઈ ના; ચિંતવ અરે! ^૫ભવછેદને. ૨૩.
- હે ધીર! હે મુનિવર! ગ્રહ્યાં-છોડ્યાં શરીર અનેક તેં,
 તેનું નથી પરિમાણ કંઈ નિઃસીમ ભવસાગર વિષે. ૨૪.

૧. બહુશઃ = અનેક વાર.

૨. ઉદધિજળ = સમુદ્રનું પાણી.

૩. ગિરિઅધિક રાશિ = પર્વતથી પણ વધુ મોટો ઢગલો.

૪. ત્રિભુવનનીર = ત્રણ લોકનું બધું પાણી.

૫. ભવછેદ = ભવનો નાશ.

- ^૧વિષ-વેદનાથી, રક્તક્ષય-ભય-શસ્ત્રથી, સંકલેશથી,
 આયુષ્યનો ક્ષય થાય છે ^૨આહાર-શ્વાસનિરોધથી; ૨૫.
 હિમ-અગ્નિ-જળથી, ^૩ઉચ્ચ-પર્વતવૃક્ષરોહણપતનથી,
 અન્યાય-રસવિજ્ઞાન-યોગપ્રધારણાદિ પ્રસંગથી. ૨૬.
 હે મિત્ર! એ રીત જન્મીને ચિર કાળ નર-તિર્યંચમાં,
 બહુ વાર તું પામ્યો મહાદુખ આકરાં અપમૃત્યુનાં. ૨૭.
 છાસઠ હજાર ત્રિશત અધિક છત્રીશ તેં મરણો કર્યા
 અંતર્મુહૂર્તપ્રમાણ કાળ વિષે નિગોદનિવાસમાં. ૨૮.
 રે! જાણ એંશી સાઠ ચાળીશ ક્ષુદ્રભવ વિકલેંદ્રિના,
 અંતર્મુહૂર્તે ક્ષુદ્રભવ ચોવીશ પંચેન્દ્રિય તણા. ૨૯.
 વણ રત્નત્રયપ્રાપ્તિ તું એ રીત દીર્ઘ સંસારે ભમ્યો,
 —ભાષ્યું જિનોએ આમ; તેથી રત્નત્રયને આચરો. ૩૦.
 નિજ આત્મમાં રત જીવ જે તે પ્રગટ સમ્યગ્દેષ્ટિ છે,
^૪તદ્બોધ છે સુજ્ઞાન, ત્યાં ચરવું ^૫ચરણ છે;—માર્ગ એ. ૩૧.
 હે જીવ! ^૬કુમરણમરણથી તું મર્યો અનેક ભવો વિષે;
 તું ભાવ સુમરણમરણને ^૭જર-મરણના હરનારને. ૩૨.
 ત્રણ લોકમાં પરમાણુ સરખું સ્થાન કોઈ રહ્યું નથી,
 જ્યાં દ્રવ્યશ્રમણ થયેલ જીવ મર્યો નથી, જન્મ્યો નથી. ૩૩.

૧. વિષ-વેદનાથી = ઝેર ખાવાથી તથા પીડાથી.

૨. આહાર-શ્વાસનિરોધ = આહારનો ને શ્વાસનો નિરોધ.

૩. ઉચ્ચ-પર્વતવૃક્ષરોહણપતનથી = ઊંચા પર્વત ને વૃક્ષ પર ચડતાં પડી જવાથી.

૪. તદ્બોધ = તેનું જ્ઞાન; નિજ આત્માને જાણવું તે.

૫. ચરણ = ચારિત્ર; સમ્યક્ચારિત્ર.

૬. કુમરણમરણ = કુમરણરૂપ મરણ.

૭. જર = જરા.

જીવ ^૧જનિ-જરા-મૃતતત્ત કાળ અનંત પામ્યો દુઃખને,
જિનલિંગને પણ ધારી ^૨પારંપર્યભાવવિહીનને. ૩૪.

પ્રતિદેશ-પુદ્ગલ-કાળ-આયુષ-નામ-પરિણામસ્થ તેં
^૩બહુશઃ શરીર ગ્રહ્યાં-તજ્યાં નિઃસીમ ભવસાગર વિષે. ૩૫.

ત્રણશત-અધિક યાળીસ-ત્રણ રજ્જુપ્રમિત આ લોકમાં
તજી આઠ કોઈ પ્રદેશ ના, પરિભ્રમિત નહિ આ જીવ જ્યાં. ૩૬.

પ્રત્યેક અંગુલ છન્નું જાણો રોગ માનવદેહમાં;
તો કેટલા રોગો, કહો, આ અખિલ દેહ વિષે, ભલા! ૩૭.

એ રોગ પણ સઘળા સહ્યા તેં પૂર્વભવમાં પરવશે;
તું સહી રહ્યો છે આમ, યશધર! અધિક શું કહીએ તને? ૩૮.

મળ-મૂત્ર-^૪શોણિત-પિત્ત, ^૫કરમ, બરોળ, ^૬યકૃત, ^૭આંત્ર જ્યાં,
ત્યાં માસ નવ-દશ તું વસ્યો બહુ વાર જનની-ઉદરમાં. ૩૯.

જનની તણું યાવેલ ને ખાધેલ એહું ખાઈને,
તું જનની કેરા જઠરમાં વમનાદિમધ્ય વસ્યો અરે! ૪૦.

તું અશુચિમાં લોટ્યો ઘણું શિશુકાળમાં અણસમજમાં,
મુનિવર! અશુચિ આરોગી છે બહુ વાર તેં બાલત્વમાં. ૪૧.

^૮પલ-પિત્ત-શોણિત-આંત્રથી દુર્ગંધ શબ સમ જ્યાં સ્વે,
ચિંતવ તું ^૯પીપ-વસાદિ-અશુચિભરેલ કાયાકું ભને. ૪૨.

-
૧. જનિ-જરા-મૃતતત્ત = જન્મ, જરા અને મરણથી પીડિત વર્તતો થકો.
૨. પારંપર્યભાવવિહીન = પરંપરાગત ભાવલિંગથી રહિત; આચાર્યોની પરંપરાથી ચાલ્યા આવતા ભાવલિંગ રહિત.
૩. બહુશઃ = અનેક વાર. ૪. શોણિત = લોહી. ૫. કરમ = કૃમિ.
૬. યકૃત = કલેજું. ૭. આંત્ર = આંતરડાં. ૮. પલ = માંસ.
૯. પીપ-વસાદિ = પરુ, ચરબી વગેરે.

- રે! ભાવમુક્ત વિમુક્ત છે, સ્વજનાદિમુક્ત ન મુક્ત છે,
 ઈમ ભાવીને હે ધીર! તું પરિત્યાગ ^૧આંતર ગ્રંથને. ૪૩.
- દેહાદિસંગ તજ્યો અહો! પણ મલિન માનકષાયથી
 આતાપના કરતા રહ્યા બાહુબલી મુનિ ક્યાં લગી? ૪૪.
- તન-ભોજનાદિપ્રવૃત્તિના તજનાર મુનિ મધુપિંગલે,
 હે ^૨ભવ્યનૂત! નિદાનથી જ લહ્યું નહીં ^૩શ્રમણત્વને. ૪૫.
- બીજાય સાધુ વસિષ્ઠ પામ્યા દુઃખને નિદાનથી;
 એવું નથી કો સ્થાન કે જે સ્થાન જીવ ભમ્યો નથી. ૪૬.
- એવો ન કોઈ પ્રદેશ લખ ચોરાશી યોનિનિવાસમાં,
 રે! ભાવવિરહિત શ્રમણ પણ પરિભ્રમણને પામ્યો ન જ્યાં. ૪૭.
- છે ભાવથી લિંગી, ન લિંગી દ્રવ્યલિંગથી હોય છે;
 તેથી ધરો રે! ભાવને, દ્રવલિંગથી શું સાધ્ય છે? ૪૮.
- દંડકનગર કરી દગ્ધ સઘળું દોષ અભ્યંતર વડે,
 જિનલિંગથી પણ બાહુ એ ઊપજ્યા નરક રૌરવ વિષે. ૪૯.
- વળી એ રીતે બીજા દરવસાધુ દ્વીપાયન નામના
 વરજ્ઞાનદર્શનચરણભ્રષ્ટ, અનંતસંસારી થયા. ૫૦.
- બહુયુવતિજનવેષ્ટિત^૪ છતાં પણ ધીર શુદ્ધમતિ અહા!
 એ ભાવસાધુ શિવકુમાર ^૫પરીતસંસારી થયા. ૫૧.

૧. આંતર = અભ્યંતર.

૨. ભવ્યનૂત = ભવ્યજીવો જેની પ્રશંસા કરે છે એવા; ભવ્ય જીવો વડે જેને નમવામાં આવે છે એવા.

૩. શ્રમણત્વને = ભાવમુનિપણાને.

૪. વેષ્ટિત = વિંટળાયેલા.

૫. પરીતસંસારી = પરિમિત સંસારવાળા; અલ્પસંસારી.

- જિનવરકથિત ^૩એકાદશાંગમયી સકલ શ્રુતજ્ઞાનને
ભણવા છતાંય અભવ્યસેન ન પ્રાપ્ત ભાવમુનિત્વને. ૫૨.
- શિવભૂતિનામક ભાવશુદ્ધ મહાનુભાવ મુનિવરા
૪‘તુષમાષ’ પદને ગોખતા પામ્યા પ્રગટ સર્વજ્ઞતા. ૫૩.
- નગ્નત્વ તો છે ભાવથી; શું નગ્ન ^૫બાહિર-લિંગથી?
રે! નાશ કર્મસમૂહ કેરો હોય ભાવથી દ્રવ્યથી. ૫૪.
- નગ્નત્વ ભાવવિહીન ભાખ્યું અકાર્ય દેવ જિનેશ્વરે,
—ઈમ જાણીને હે ધીર! નિત્યે ભાવ તું નિજ આત્મને. ૫૫.
- દેહાદિસંગવિહીન છે, વજર્યા સકળ માનાદિ છે,
આત્મા વિષે રત આત્મ છે, તે ભાવલિંગી શ્રમણ છે. ૫૬.
- પરિવર્જું છું હું મમત્વ, નિર્મમ ભાવમાં સ્થિત હું રહું;
અવલંબું છું મુજ આત્મને, અવશેષ સર્વ હું પરિહરું. ૫૭.
- મુજ જ્ઞાનમાં આત્મા ખરે, દર્શન-ચરિતમાં આત્મા,
પયખાણમાં આત્મા જ, સંવર-યોગમાં પણ આત્મા. ૫૮.
- મારો સુશાશ્વત એક દર્શનજ્ઞાનલક્ષણ જીવ છે;
બાકી બધા સંયોગલક્ષણ ભાવ મુજથી બાહ્ય છે. ૫૯.
- તું શુદ્ધ ભાવે ભાવ રે! સુવિશુદ્ધ નિર્મળ આત્મને,
જો શીઘ્ર ચઉગતિમુક્ત થઈ ઈચ્છે સુશાશ્વત સૌખ્યને. ૬૦.
- જે જીવ જીવસ્વભાવને ભાવે, ^૬સુભાવે પરિણમે,
^૭જર-મરણનો કરી નાશ તે નિશ્ચય લહે નિર્વાણને. ૬૧.

૧. એકાદશાંગ = અગિયાર અંગ. ૨. તુષમાષ = ફોતરાં અને અડદ.

૩. બાહિર = બાહ્ય. ૪. સુભાવ = સારો ભાવ અર્થાત્ શુદ્ધ ભાવ.

૫. જર = જરા.

- છે જીવ જ્ઞાનસ્વભાવ ને ચૈતન્યયુત—ભાખ્યું જિને;
 એ જીવ છે જ્ઞાતવ્ય, ^૧કર્મવિનાશકરણનિમિત્ત જે. ૬૨.
- ‘સત્’ હોય જીવસ્વભાવ ને ન ‘અસત્’ સરવથા જેમને,
 તે દેહવિરહિત વચનવિષયાતીત સિદ્ધપણું લહે. ૬૩.
- જીવ ચેતનાગુણ, અરસરૂપ, અગંધશબ્દ, અવ્યક્ત છે,
 વળી લિંગગ્રહણવિહીન છે, સંસ્થાન ભાખ્યું ન તેહને. ૬૪.
- તું ભાવ ઝટ અજ્ઞાનનાશન જ્ઞાન પંચપ્રકાર રે!
 એ ભાવનાપરિણત ^૨સ્વરગ-શિવસૌખ્યનું ભાજન બને. ૬૫.
- રે! પઠન તેમ જ શ્રવણ ભાવવિહીનથી શું સધાય છે?
^૩સાગાર-અણગારત્વના કારણસ્વરૂપે ભાવ છે. ૬૬.
- છે નગ્ન તો તિર્યચ-નારક સર્વ જીવો દ્રવ્યથી;
 પરિણામ છે નહિ શુદ્ધ જ્યાં ત્યાં ભાવશ્રમણપણું નથી. ૬૭.
- તે નગ્ન પામે દુઃખને, તે નગ્ન ચિર ભવમાં ભમે,
 તે નગ્ન બોધિ લહે નહીં, જિનભાવના નહિ જેહને. ૬૮.
- શું સાધ્ય તારે અયશભાજન પાપયુત નગ્નત્વથી,
 —બહુ હાસ્ય-મત્સર-પિશુનતા-માયાભર્યા શ્રમણત્વથી? ૬૯.
- થઈ શુદ્ધ ^૪આંતર-ભાવમળવિણ, પ્રગટ કર જિનલિંગને;
 જીવ ભાવમળથી મલિન બાહિર-સંગમાં ^૫મલિનિત બને. ૭૦.

૧. કર્મવિનાશકરણનિમિત્ત = કર્મનો ક્ષય કરવાનું નિમિત્ત.

૨. સ્વરગ-શિવસૌખ્ય = સ્વર્ગ અને મોક્ષનાં સુખ.

૩. સાગાર-અણગારત્વ = શ્રાવકપણું અને મુનિપણું.

૪. આંતર-ભાવમળવિણ = અભ્યંતર ભાવમલિનતા રહિત.

૫. મલિનિત = મલિન.

- નગ્નત્વધર પણ ધર્મમાં નહિ વાસ, ^૧દોષાવાસ છે,
 તે ^૨ઈશ્વકૂલસમાન નિષ્કળ-નિર્ગુણી, નટશ્રમણ છે. ૭૧.
- જે રાગયુત જિનભાવનાવિરહિત-દરવનિર્ગ્રંથ છે,
 પામે ન બોધિ-સમાધિને તે વિમળ જિનશાસન વિષે. ૭૨.
- મિથ્યાત્વ-આદિક દોષ છોડી નગ્ન ભાવ થકી બને,
 પછી દ્રવ્યથી મુનિલિંગ ધારે જીવ જિન-આજ્ઞા વડે. ૭૩.
- છે ભાવ ^૩દિવશિવસૌખ્યભાજન; ભાવવર્જિત શ્રમણ જે
 પાપી ^૪કરમમળમલિનમન, તિર્યચગતિનું પાત્ર છે. ૭૪.
- નર-^૫અમર-વિદ્યાધર વડે ^૬સંસ્તુત ^૭કરાંજલિપંકિતથી
^૮ચક્રી-વિશાળવિભૂતિ બોધિ પ્રાપ્ત થાય ^૯સુભાવથી. ૭૫.
- શુભ, અશુભ તેમ જ શુદ્ધ—ત્રણવિધ ભાવ જિનપ્રજ્ઞા છે;
 ત્યાં ‘અશુભ’ ^{૧૦}આરત-રૌદ્ર ને ‘શુભ’ ધર્મ્ય છે—ભાખ્યું જિને. ૭૬.
- આત્મા વિશુદ્ધસ્વભાવ આત્મ મહીં રહે તે ‘શુદ્ધ’ છે;
 —આ જિનવરે ભાખેલ છે; જે શ્રેય, આચર તેહને. ૭૭.

-
૧. દોષાવાસ = દોષોનું ઘર.
 ૨. ઈશ્વકૂલ = શેરડીનાં કૂલ.
 ૩. દિવશિવસૌખ્યભાજન = સ્વર્ગ અને મોક્ષનાં સુખનું ભાજન.
 ૪. કરમમળમલિનમન = કર્મમળથી મલિન મનવાળો.
 ૫. અમર = દેવ.
 ૬. સંસ્તુત = જેની સારી રીતે પ્રશંસા કરવામાં આવે છે એવી.
 ૭. કરાંજલિપંકિત = હાથની અંજલિની (અર્થાત્ જોડેલા બે હાથની) હારમાળા.
 ૮. ચક્રી-વિશાળવિભૂતિ = ચક્રવર્તીની ઘણી મોટી ઋદ્ધિ.
 ૯. સુભાવથી = સારા ભાવથી.
 ૧૦. આરત-રૌદ્ર = આર્ત અને રૌદ્ર.

- છે ^૧ગલિતમાનકષાય, મોહ વિનષ્ટ થઈ ^૨સમચિત્ત છે,
 તે જીવ ^૩ત્રિભુવનસાર બોધિ લહે જિનેશ્વરશાસને. ૭૮.
- વિષયે વિરત મુનિ સોળ ઉત્તમ કારણોને ભાવીને,
 બાંધે ^૪અચિર કાળે કરમ તીર્થંકરત્વ-સુનામને. ૭૯.
- તું ભાવ બાર-પ્રકાર તપ ને તેર કિરિયા ^૫ત્રણવિધે;
 વશ રાખ ^૬મન-ગજ મત્તને મુનિપ્રવર ! જ્ઞાનાંકુશ વડે. ૮૦.
- ^૭ભૂશયન, ભિક્ષા, દ્વિવિધ સંયમ, ^૮પંચવિધ-પટત્યાગ છે,
^૯છે ભાવ ભાવિતપૂર્વ, તે જિનલિંગ નિર્મળ શુદ્ધ છે. ૮૧.
- રત્નો વિષે જ્યમ શ્રેષ્ઠ ^{૧૦}હીરક, તરુગણે ^{૧૧}ગોશીર્ષ છે,
 જિનધર્મ ^{૧૨}ભાવિભવમથન ત્યમ શ્રેષ્ઠ છે ધર્મો વિષે. ૮૨.
- પૂજાદિમાં વ્રતમાં જિનોએ પુણ્ય ભાખ્યું શાસને;
 છે ધર્મ ભાખ્યો મોહક્ષોભવિહીન નિજ પરિણામને. ૮૩.

-
૧. ગલિતમાનકષાય = જેનો માનકષાય નષ્ટ થયો છે એવો.
  ૨. સમચિત્ત = જેનું ચિત્ત સમભાવવાળું છે એવો.
  ૩. ત્રિભુવનસાર = ત્રણ લોકમાં સારભૂત.
  ૪. અચિર કાળે = અલ્પ કાળે.
  ૫. ત્રણવિધે = ત્રણ પ્રકારે અર્થાત્ મન-વચન-કાયાથી.
  ૬. મન-ગજ મત્તને = મનરૂપી મદમાતા હાથીને.
  ૭. ભૂશયન = ભૂમિ પર સૂવું તે.
  ૮. પંચવિધ-પટત્યાગ = પાંચ પ્રકારનાં વસ્ત્રોનો ત્યાગ.
  ૯. છે ભાવ ભાવિતપૂર્વ = જ્યાં ભાવ (શુદ્ધ ભાવ) પૂર્વે ભાવવામાં આવ્યો હોય છે; જ્યાં પહેલાં યથોચિત શુદ્ધભાવરૂપ પરિણમન થયું હોય છે.
  ૧૦. હીરક = હીરો.
  ૧૧. ગોશીર્ષ = બાવનાચંદન.
  ૧૨. ભાવિભવમથન = ભાવી ભવોને હણનાર.

પરતીત, રુચિ, શ્રદ્ધાને ને સ્પર્શને કરે છે પુણ્યનું
 તે ભોગ કેરું નિમિત્ત છે, ન નિમિત્ત કર્મક્ષય તણું. ૮૪.
 રાગાદિ દોષ સમસ્ત છોડી આત્મા નિજરત રહે
^૧ભવતરણકારણ ધર્મ છે તે—એમ જિનદેવો કહે. ૮૫.
 પણ આત્મને ઈચ્છ્યા વિના પુણ્યો અશેષ કરે ભલે,
 તોપણ લહે નહિ સિદ્ધિને, ભવમાં ભમે—આગમ કહે. ૮૬.
 આ કારણે તે આત્મની ત્રિવિધે તમે શ્રદ્ધા કરો,
 તે આત્મને જાણો પ્રયત્ને, મુક્તિને જેથી વરો. ૮૭.
 અવિશુદ્ધ ભાવે મત્સ્ય તંદુલ પણ ગયો મહા નરકમાં,
 તેથી નિજાત્મા જાણી નિત્ય તું ભાવ રે! જિનભાવના. ૮૮.
 રે! બાહ્યપરિગ્રહત્યાગ, પર્વત-કંદરાદિનિવાસ ને
 જ્ઞાનાધ્યયન સઘળું નિરર્થક ભાવવિરહિત શ્રમણને. ૮૯.
 તું ઈન્દ્રિસેના તોડ, ^૨મનમર્કટ તું વશ કર યત્નથી,
 નહિ કર તું જનરંજનકરણ બહિરંગ-વ્રતવેશી બની. ૯૦.
 મિથ્યાત્વ ને નવ નોકપાય તું છોડ ભાવવિશુદ્ધિથી;
 કર ભક્તિ જિન-આજ્ઞાનુસાર તું ચૈત્ય-પ્રવચન-ગુરુ તણી. ૯૧.
^૩તીર્થેશભાષિત-અર્થમય, ગણધરસુવિરચિત જેહ છે,
 પ્રતિદિન તું ભાવ વિશુદ્ધભાવે તે અતુલ શ્રુતજ્ઞાનને. ૯૨.
 જીવ જ્ઞાનજળ પી, તીવ્રતૃષ્ણાદાહશોષ થકી છૂટી,
 શિવધામવાસી સિદ્ધ થાય—ત્રિલોકના ચૂડામણિ. ૯૩.

૧. ભવતરણકારણ = સંસારને તરી જવાના કારણભૂત.

૨. મનમર્કટ = મનરૂપી માંકડું; મનરૂપી વાંદરું.

૩. તીર્થેશભાષિત = તીર્થકરદેવે કહેલ.

બાવીશ પરિષદ સર્વકાળ સહો મુને ! કાયા વડે,
અપ્રમત્ત રહી, સૂત્રાનુસાર, નિવારી સંયમઘાતને. ૯૪.

પથ્થર રહ્યો ચિર પાણીમાં ભેદાય નહિ પાણી વડે,
ત્યમ સાધુ પણ ભેદાય નહિ ઉપસર્ગ ને પરિષદ વડે. ૯૫.

તું ભાવ દ્વાદશ ભાવના, વળી ભાવના પરચીશને;
શું છે પ્રયોજન ભાવવિરહિત બાહ્યલિંગ થકી અરે! ૯૬.

^૧પૂરણવિરત પણ ભાવ તું નવ અર્થ, તત્ત્વો સાતને,
મુનિ! ભાવ જીવસમાસને, ગુણસ્થાન ભાવ તું ચૌદને. ૯૭.

અબ્રહ્મ દશવિધ ટાળી તું પ્રગટાવ નવવિધ બ્રહ્મને;
રે! ^૨મિથુનસંજ્ઞાસક્ત તેં કર્યું ભ્રમણ ^૩ભીમ ભવાર્ણવે. ૯૮.

ભાવે સહિત મુનિવર લહે આરાધના ચતુરંગને;
ભાવે રહિત તો હે શ્રમણ! ચિર દીર્ઘસંસારે ભમે. ૯૯.

રે! ભાવમુનિ કલ્યાણકોની શ્રેણિયુત સૌખ્યો લહે;
ને દ્રવ્યમુનિ તિર્યચ-મનુજ-કુદેવમાં દુઃખો સહે. ૧૦૦.

અવિશુદ્ધ ભાવે દોષ છેંતાળીસ સહ ગ્રહી અશનને,
તિર્યચગતિ મધ્યે તું પામ્યો દુઃખ બહુ પરવશપણે. ૧૦૧.

તું વિચાર રે!—તેં દુઃખ તીવ્ર લહ્યાં અનાદિ કાળથી,
કરી અશન-પાન સચિત્તનાં અજ્ઞાન-ગૃહ્ણિ-દર્પથી^૪. ૧૦૨.

કંઈ કંદ-મૂલો, પત્ર-પુષ્પો, બીજ આદિ સચિત્તને
તું માન-મદથી ખાઈને ભટક્યો અનંત ભવાર્ણવે. ૧૦૩.

૧. પૂરણવિરત = પૂર્ણવિરત; સર્વવિરત.

૨. મિથુનસંજ્ઞાસક્ત = મૈથુનસંજ્ઞામાં આસક્ત.

૩. ભીમ ભવાર્ણવ = ભયંકર સંસારસમુદ્ર.

૪. દર્પ = ઊદ્વિતાઈ; ગર્વ.

- રે! વિનય પાંચ પ્રકારનો તું પાળ મન-વચન-તન વડે;
 નર હોય જે અવિનીત તે પામે ન સુવિહિત મુક્તિને. ૧૦૪.
- તું હે મહાયશ! ભક્તિરાગ વડે સ્વશક્તિપ્રમાણમાં
 જિનભક્તિરત ^૧દશભેદ વૈયાવૃત્ત્યને આચર સદા. ૧૦૫.
- તેં અશુભ ભાવે મન-વચન-તનથી કર્યો કંઈ દોષ જે,
 કર ગર્હણા ગુરુની સમીપે ગર્વ-માયા છોડીને. ૧૦૬.
- દુર્જન તણી નિષ્કુર-કટુક વચનોરૂપી થપ્પડ સહે
 સત્પુરુષ નિર્મમભાવયુત-મુનિ ^૨કર્મમળલયહેતુએ. ૧૦૭.
- મુનિપ્રવર ^૩પરિમંડિત ક્ષમાથી પાપ નિ:શેષે દહે,
 નર-અમર-વિદ્યાધર તણા સ્તુતિપાત્ર છે નિશ્ચિતપણે. ૧૦૮.
- તેથી ક્ષમાગુણધર! ક્ષમા કર જીવ સૌને ^૪ત્રણવિધે;
 ઉત્તમક્ષમાજળ સીંચ તું ચિરકાળના ક્રોધાગ્નિને. ૧૦૯.
- સુવિશુદ્ધદર્શનધરપણે ^૫વરબોધિ કેરા હેતુએ
 ચિંતવ તું દીક્ષાકાળ-આદિક, જાણી સાર-અસારને. ૧૧૦.
- કરી પ્રાપ્ત ^૨આંતરલિંગશુદ્ધિ સેવ ચઉવિધ લિંગને;
 છે બાહ્યલિંગ અકાર્ય ભાવવિહીનને નિશ્ચિતપણે. ૧૧૧.
- આહાર-ભય-પરિગ્રહ-મિથુનસંજ્ઞા થકી મોહિતપણે
 તું પરવશે ભટક્યો અનાદિ કાળથી ^૬ભવકાનને. ૧૧૨.

૧. દશભેદ = દશવિધ. ૩. કર્મમળલયહેતુએ = કર્મમળનો નાશ કરવા માટે.

૨. પરિમંડિત ક્ષમાથી = ક્ષમાથી સર્વતઃ શોભિત.

૩. ત્રણવિધે = ત્રણ પ્રકારે અર્થાત્ મન-વચન-કાયાથી.

૪. વરબોધિ કેરા હેતુએ = ઉત્તમબોધિનિમિત્તે; ઉત્તમ સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર અર્થે.

૫. આંતર = અભ્યંતર.

૬. ભવકાનને = સંસારરૂપી વનમાં.

- ^૧તરુમૂલ, આતાપન, ^૨બહિ:શયનાદિ ઉત્તરગુણને
તું શુદ્ધ ભાવે પાળ, પૂજાલાભથી નિ:સ્પૃહપણે. ૧૧૩.
- તું ભાવ પ્રથમ, દ્વિતીય, ત્રીજા, ^૩તુર્ય, પંચમ તત્ત્વને,
^૪આદંતરહિત ^૫ત્રિવર્ગહર જીવને, ^૬ત્રિકરણવિશુદ્ધિએ. ૧૧૪.
- ભાવે ન જ્યાં લગી તત્ત્વ, જ્યાં લગી ^૭ચિંતનીય ન ચિંતવે,
જીવ ત્યાં લગી પામે નહીં ^૮જર-મરણવર્જિત સ્થાનને. ૧૧૫.
- રે! પાપ સઘળું, પુણ્ય સઘળું, થાય છે પરિણામથી;
પરિણામથી છે બંધ તેમ જ મોક્ષ જિનશાસન મહીં. ૧૧૬.
- ^૯મિથ્યા-કષાય-અવિરતિ-યોગ ^{૧૦}અશુભલેશ્યાન્વિત વડે
જિનવચપરાડ્મુખ આતમા બાંધે અશુભરૂપ કર્મને. ૧૧૭.
- વિપરીત તેથી ભાવશુદ્ધિપ્રાપ્ત બાંધે શુભને;
—એ રીત બાંધે અશુભ-શુભ; સંક્ષેપથી જ કહેલ છે. ૧૧૮.
- ^{૧૧}વેષ્ટિત છું હું જ્ઞાનાવરણકર્માદિ કર્માષ્ટક વડે;
બાળી, હું પ્રગટાવું ^{૧૨}અમિતજ્ઞાનાદિગુણવેદન હવે. ૧૧૯.

-
૧. તરુમૂલ = વર્ષાકાળે વૃક્ષ નીચે સ્થિતિ કરવી તે.
૨. બહિ:શયન = શીતકાળે બહાર સૂવું તે.
૩. તુર્ય = ચતુર્થ. ૪. આદંતરહિત = અનાદિ-અનંત.
૫. ત્રિવર્ગહર = ધર્મ-અર્થ-કામનો નાશ કરનાર અર્થાત્ અપવર્ગને—મોક્ષને
—ઉત્પન્ન કરનાર.
૬. ત્રિકરણવિશુદ્ધિએ = ત્રણ કરણની શુદ્ધિપૂર્વક; શુદ્ધ મન-વચન-કાયાથી.
૭. ચિંતનીય = ચિંતવવાયોગ્ય. ૮. જર = જરા.
૯. મિથ્યા = મિથ્યાત્વ.
૧૦. અશુભલેશ્યાન્વિત = અશુભ લેશ્યાયુક્ત; અશુભ લેશ્યાવાળા.
૧૧. વેષ્ટિત = ઘેરાયેલો; આચ્છાદિત; રુકાવટ પામેલો.
૧૨. અમિત = અનંત.

- ચોરાશી લાખ ગુણો, અઢાર હજાર ભેદો શીલના,
—સઘળુંય પ્રતિદિન ભાવ; બહુ પ્રલપન ^૧નિરર્થથી શું ભલા? ૧૨૦.
- ધ્યા ધર્મ્ય તેમ જ શુક્લને, તજી આર્ત તેમ જ રૌદ્રને;
ચિરકાળ ધ્યાયાં આર્ત તેમ જ રૌદ્ર ધ્યાનો આ જીવે. ૧૨૧.
- દ્રવ્યે શ્રમણ ઈન્દ્રિયસુખાકુલ હોઈને છેદે નહીં;
ભવવૃક્ષ છેદે ભાવશ્રમણો ધ્યાનરૂપ ^૨કુઠારથી. ૧૨૨.
- જ્યમ ^૩ગર્ભગૃહમાં પવનની બાધા રહિત દીપક બળે,
તે રીત ^૪રાગાનિલવિવર્જિત ધ્યાનદીપક પણ જળે. ૧૨૩.
- ધ્યા પંચ ગુરુને, શરણ-મંગલ-લોકઉત્તમ જેહ છે,
આરાધનાનાયક, ^૫અમર-નર-ખચરપૂજિત, વીર છે. ૧૨૪.
- જ્ઞાનાત્મ નિર્મળ નીર શીતળ પ્રાપ્ત કરીને, ^૬ભાવથી
^૭ભવિ થાય છે ^૮જર-મરણ-વ્યાધિદાહવર્જિત, ^૯શિવમયી. ૧૨૫.
- જ્યમ બીજ હોતાં દગ્ધ, અંકુર ભૂતળે ઊગે નહીં,
ત્યમ કર્મબીજ બળ્યે ભવાંકુર ભાવશ્રમણોને નહીં. ૧૨૬.
- રે! ભાવશ્રમણ સુખો લહે ને દ્રવ્યમુનિ દુઃખો લહે;
તું ભાવથી સંયુક્ત થા, ગુણદોષ જાણી એ રીતે. ૧૨૭.

-
૧. નિરર્થ = નિરર્થક; જેનાથી કોઈ અર્થ સરે નહિ એવા.
૨. કુઠાર = કુહાડો. ૩. ગર્ભગૃહ = મકાનની અંદરનો ભાગ.
૪. રાગાનિલવિવર્જિત = રાગરૂપી પવન રહિત.
૫. અમર-નર-ખચરપૂજિત = દેવો, મનુષ્યો અને વિદ્યાધરોથી પૂજિત.
૬. ભાવથી = શુદ્ધ ભાવથી.
૭. ભવિ = ભવ્ય જીવો.
૮. જર-મરણ-વ્યાધિદાહવર્જિત = જરા-મરણ-રોગસંબંધી બળતરાથી મુક્ત.
૯. શિવમયી = આત્મિક સૌખ્યમય અર્થાત્ સિદ્ધ.

- ^૧તીર્થેશ-ગણનાથાદિગત અભ્યુદયયુત સૌખ્યો તણી પ્રાપ્તિ કરે છે ભાવમુનિ;—ભાખ્યું જિને સંક્ષેપથી. ૧૨૮.
- તે છે સુધન્ય, ^૨ત્રિધા સદૈવ નમસ્કરણ હો તેમને, જે ^૩ભાવયુત, દેગજ્ઞાનચરણવિશુદ્ધ, માયામુક્ત છે. ૧૨૯.
- ^૪ખેચર-સુરાદિક વિક્રિયાથી ઋદ્ધિ અતુલ કરે ભલે, જિનભાવનાપરિણત સુધીર લહે ન ત્યાં પણ મોહને. ૧૩૦.
- તો દેવ-નરનાં તુચ્છ સુખ પ્રત્યે લહે શું મોહને મુનિપ્રવર જે જાણે, ^૫જુએ ને ચિંતવે છે મોક્ષને? ૧૩૧.
- રે! ^૬આક્રમે ન જરા, ^૭ગદાગ્નિ દહે ન ^૮તનકુટિ જ્યાં લગી, બળ ઈન્દ્રિયોનું નવ ઘટે, કરી લે તું નિજહિત ત્યાં લગી. ૧૩૨.
- છ અનાયતન તજ, કર દયા ષટ્જીવની ^૯ત્રિવિધે સદા, મહાસત્ત્વને તું ભાવ રે! ^{૧૦}અપૂરવપણે હે મુનિવરા! ૧૩૩.
- ભમતાં ^{૧૧}અમિત ભવસાગરે, તેં ભોગસુખના હેતુએ સહુજીવ-દશવિધપ્રાણનો આહાર કીધો ત્રણવિધે. ૧૩૪.
- પ્રાણીવધોથી હે મહાયશ! યોનિ લખ ચોરાશીમાં ઉત્પત્તિનાં ને મરણનાં દુઃખો નિરંતર તેં લહ્યાં. ૧૩૫.

-
૧. તીર્થેશ-ગણનાથાદિગત = તીર્થેશ-ગણધરાદિસંબંધી.
૨. ત્રિધા = ત્રણ પ્રકારે અર્થાત્ મન-વચન-કાયાથી.
૩. ભાવયુત = શુદ્ધ ભાવ સહિત. ૪. ખેચર-સુરાદિક = વિદ્યાધર, દેવ વગેરે.
૫. જુએ = દેખે, શ્રદ્ધે.
૬. આક્રમે = આક્રમણ કરે; હલ્લો કરે; ઘેરી વળે; પકડે.
૭. ગદાગ્નિ = રોગરૂપી અગ્નિ. ૮. તનકુટિ = કાચારૂપી ઝૂંપડી.
૯. ત્રિવિધે = મન-વચન-કાયયોગથી. ૧૦. અપૂરવપણે = અપૂર્વપણે.
૧૧. અમિત = અનંત.

- તું ભૂત-પ્રાણી-સત્ત્વ-જીવને ત્રિવિધ શુદ્ધિ વડે મુનિ!
 દે ^૧અભય, જે ^૨કલ્યાણસૌખ્યનિમિત્ત ^૩પારંપર્યથી. ૧૩૬.
- શત-એંશી કિરિયાવાદીના, ચોરાશી ^૪તેથી વિપક્ષના,
 બત્રીશ સડસઠ ભેદ છે વૈનયિક ને અજ્ઞાનીના. ૧૩૭.
- સુરીતે સુણી જિનધર્મ પણ પ્રકૃતિ અભવ્ય નહીં તજે,
 સાકરસહિત ક્ષીરપાનથી પણ સર્પ નહિ નિર્વિષ બને. ૧૩૮.
- ^૫દુર્બુદ્ધિ-દુર્મતદોષથી ^૬મિથ્યાત્વઆવૃતદેગ રહે,
 આત્મા અભવ્ય જિનેંદ્રજ્ઞાપિત ધર્મની રુચિ નવ કરે. ૧૩૯.
- કુત્સિતધરમ-રત, ભકિત જે ^૭પાખંડી કુત્સિતની કરે,
 કુત્સિત કરે તપ, તેહ કુત્સિત ગતિ તણું ભાજન બને. ૧૪૦.
- હે ધીર! ચિંતવ—જીવ આ મોહિત કુનય-દુઃશાસ્ત્રથી
^૮મિથ્યાત્વઘર સંસારમાં રખડ્યો અનાદિ કાળથી. ૧૪૧.
- ઉન્માર્ગને છોડી ત્રિશત-તેસઠપ્રમિત પાખંડીના,
 જિનમાર્ગમાં મન રોક; બહુ પ્રલપન ^૯નિરર્થથી શું ભલા? ૧૪૨.
- જીવમુક્ત શબ કહેવાય, ^{૧૦}‘ચલ શબ’ જાણ દર્શનમુક્તને;
 શબ લોક માંડી અપૂજ્ય, ચલ શબ હોય લોકોત્તર વિષે. ૧૪૩.

-
૧. અભય = અભયદાન. ૨. કલ્યાણ = તીર્થકરદેવનાં કલ્યાણક.
 ૩. પારંપર્યથી = પરંપરાએ. ૪. તેથી વિપક્ષના = અક્રિયાવાદીના.
 ૫. દુર્બુદ્ધિ-દુર્મતદોષથી = દુર્બુદ્ધિને લીધે તથા કુમત-અનુરૂપ દોષોને લીધે.
 ૬. મિથ્યાત્વઆવૃતદેગ = મિથ્યાત્વથી આચ્છાદિત દેષ્ટિવાળો.
 ૭. પાખંડી કુત્સિતની = કુત્સિત (નિંદિત, ધિક્કારવા યોગ્ય, ખરાબ, અધર્મ) એવા પાખંડીઓની.
 ૮. મિથ્યાત્વઘર = (૧) મિથ્યાત્વનું ઘર એવા, અથવા (૨) મિથ્યાત્વ જેનું ઘર છે એવા. ૯. નિરર્થ = નિર્રથક; વ્યર્થ. ૧૦. ચલ શબ = હાલતું-ચાલતું મડદું.

- જ્યમ ચંદ્ર તારાગણ વિષે, ^૧મૃગરાજ સૌ ^૨મૃગકુલ વિષે,
ત્યમ અધિક છે સમ્યક્ત્વ ઋષિશ્રાવક—દ્વિવિધ ધર્મો વિષે. ૧૪૪.
- નાગેંદ્ર શોભે ફે ણમણિમાણિક્યકિરણે ચમકતો,
તે રીત શોભે શાસને જિનભક્ત દર્શનનિર્મળો. ૧૪૫.
- શશિબિંબ તારકવૃંદ સહ નિર્મળ નભે શોભે ઘણું,
ત્યમ શોભતું તપવ્રતવિમળ જિનલિંગ દર્શનનિર્મળું. ૧૪૬.
- ઈમ જાણીને ગુણદોષ ધારો ભાવથી દેગરત્નને,
જે સાર ગુણરત્નો વિષે ને પ્રથમ શિવસોપાન છે. ૧૪૭.
- કર્તા તથા ભોક્તા, અનાદિ-અનંત, દેહપ્રમાણ ને
^૩વણમૂર્તિ, દેગજ્ઞાનોપયોગી જીવ ભાખ્યો જિનવરે. ૧૪૮.
- ^૪દેગજ્ઞાનઆવૃત્તિ, મોહ તેમ જ અંતરાયક કર્મને
સમ્યક્પણે જિનભાવનાથી ભવ્ય આત્મા ક્ષય કરે. ૧૪૯.
- ચઉઘાતિનાશે જ્ઞાન-દર્શન-સૌખ્ય-બળ ચારે ગુણો
^૫પ્રાકટ્ય પામે જીવને, પરકાશ લોકાલોકનો. ૧૫૦.
- તે જ્ઞાની, શિવ, પરમેષ્ઠી છે, વિષ્ણુ, ચતુર્ભુજ, બુદ્ધ છે,
આત્મા તથા પરમાત્મા, સર્વજ્ઞ, કર્મવિમુક્ત છે. ૧૫૧.
- ચઉઘાતિકર્મવિમુક્ત, દોષ અઢાર રહિત, સદેહ એ
^૬ત્રિભુવનભવનના દીપ જિનવર બોધિ દો ઉત્તમ મને. ૧૫૨.

૧. મૃગરાજ = સિંહ.

૨. મૃગકુલ = પશુસમૂહ.

૩. વણમૂર્તિ = અમૂર્ત; અરૂપી.

૪. દેગજ્ઞાનઆવૃત્તિ = દર્શનાવરણ ને જ્ઞાનાવરણ.

૫. પ્રાકટ્ય = પ્રગટપણું.

૬. ત્રિભુવનભવનના દીપ = ત્રણ લોકરૂપી ધરના દીપક અર્થાત્ દીવારૂપ.

જે પરમભક્તિરાગથી જિનવરપદાંબુજને નમે,
 તે જન્મવેલીમૂળને ^૧વર ભાવશસ્ત્ર વડે ^૨ખણે. ૧૫૩.

જ્યમ કમલિનીના પત્રને નહિ ^૩સલિલલેપ સ્વભાવથી,
 ત્યમ સત્પુરુષને લેપ વિષયકષાયનો નહિ ભાવથી. ૧૫૪.

કહું તે જ મુનિ જે શીલસંયમગુણ—સમસ્ત કળા—ધરે;
 જે ^૪મલિનમન બહુદોષધર, તે તો ન શ્રાવકતુલ્ય છે. ૧૫૫.

તે ધીરવીર નરો, ^૫ક્ષમાદમ-તીક્ષ્ણખડ્ગે જેમણે
 જીત્યા સુદુર્જય-ઉગ્રબળ-મદમત્ત-સુભટ^૬—કષાયને. ૧૫૬.

છે ધન્ય તે ભગવંત, ^૭દર્શનજ્ઞાન-ઉત્તમકર વડે
 જે પાર કરતા ^૮વિષયમકરાકરપતિત ^૯ભવિ જીવને. ૧૫૭.

મુનિ જ્ઞાનશસ્ત્રે છેદતા સંપૂર્ણ માયાવેલને,
 —બહુ વિષય-વિષયુષ્ણે ખીલી, ^{૧૦}આરૂઢ મોહમહાદ્રુમે. ૧૫૮.

મદ-મોહ-ગારવમુક્ત ને જે યુક્ત કરુણાભાવથી,
 સઘળા ^{૧૧}દુરિતરૂપ થંભને ^{૧૨}ઘાતે ચરણ-તરવારથી. ૧૫૯.

તારાવલી સહ જે રીતે પૂર્ણેન્દુ શોભે આભમાં,
 ગુણવૃંદમણિમાળા સહિત મુનિચંદ્ર જિનમતગગનમાં. ૧૬૦.

૧. વર = ઉત્તમ. ૨. ખણે = ખોદે છે.

૩. સલિલ = પાણી. ૪. મલિનમન = મલિન ચિત્તવાળો.

૫. ક્ષમાદમ-તીક્ષ્ણખડ્ગે = ક્ષમા (પ્રશમ) અને જિતેન્દ્રિયતારૂપી તીક્ષ્ણ તરવારથી.

૬. સુભટ = યોદ્ધા.

૬. દર્શનજ્ઞાન-ઉત્તમકર = દર્શન અને જ્ઞાનરૂપ (બે) ઉત્તમ હાથ.

૮. વિષયમકરાકર = વિષયોરૂપી સમુદ્ર (ભગરોનું સ્થાન).

૯. ભવિ = ભવ્ય. ૧૦. આરૂઢ મોહમહાદ્રુમે = મોહરૂપી મહાવૃક્ષ પર ચડેલી.

૧૧. દુરિત = દુષ્કર્મ; પાપ. ૧૨. ઘાતે = નાશ કરે.

- ^૧ચક્રેશ-કેશવ-રામ-જિન-ગણી-સુરવરાટિક-સૌખ્યને,
ચારણમુનીંદ્રસુઋદ્ધિને, ^૨સુવિશુદ્ધભાવ નરો લહે. ૧૬૧.
- જિનભાવનાપરિણત જીવો વરસિદ્ધિસુખ અનુપમ લહે,
શિવ, અતુલ, ઉત્તમ, પરમ નિર્મળ, અજર-અમરસ્વરૂપ જે. ૧૬૨.
- ભગવંત સિદ્ધો—ત્રિજગપૂજિત, નિત્ય, શુદ્ધ, નિરંજના
—વર ભાવશુદ્ધિ દો મને દેગ, જ્ઞાન ને ચારિત્રમાં. ૧૬૩.
- બહુ કથન શું કરવું? અરે! ધર્માર્થકામવિમોક્ષ ને
બીજાય બહુ વ્યાપાર, તે સૌ ભાવ માંડી રહેલ છે. ૧૬૪.
- એ રીત સર્વજ્ઞે કથિત આ ભાવપ્રાભૃત-શાસ્ત્રનાં
સુપઠન-સુશ્રવણ-સુભાવનાથી વાસ ^૩અવિચળ ધામમાં. ૧૬૫.

-
૧. ચક્રેશ-કેશવ-રામ-જિન-ગણી-સુરવરાટિક-સૌખ્યને = ચક્રવર્તી, નારાયણ,
બલભદ્ર, તીર્થંકર, ગણધર, દેવેન્દ્ર વગેરેનાં સુખને.
૨. સુવિશુદ્ધભાવ = શુદ્ધ ભાવવાળા.
૩. અવિચળ ધામ = સિદ્ધપદ; મોક્ષ.